

Dat	Län	Kommun	Stift	Församling	Kyrkogård
2011-11-04	Skåne	Ängelholm	Lund	Strövelstorp	Strövelstorp
Inventare	Fotograf	Original förvaras	Bilder år	Kvarter	Gravplats nr
Ingvar Nilsson	Ingvar Nilsson	Kyrkoarkiv	2005	8F	95-96

Översiktsbild	Detaljbild
	

Gravvårdstyp (t.ex stående, liggande, material)	Stående hög svart polerad sten med ytterkonturerna begränsade av en polerad bård som avslutas uppåt av öggleliknande figurer. Övre delen av stenens sidor och toppen utförd i olika båglinjer. I det blåstrade fältet högst upp en upphöjd polerad oljelampa.
Inskriptionstyp (t.ex försänkt, upphöjd, metallbokstäver)	Upphöjd polerad
Omgärdning (t.ex. sten, häck, staket)	Buxbomshäck runtom och dessutom buxbomshäck runt rabatt framför stenen.
Ytmaterial (t.ex. sand, singel, stenplattor)	Jord
Växtmaterial (t.ex. träd, buskar)	Inget

Inskription (/ = radbrytning)	Lantbr. / Nils P Persson / 1853-1932 / Hustrun / Charlotta / 1857-1952 /
Citat (/ = radbrytning) t.ex. psalm- el. bibelvers, med för aktuell tid relevant översättning	---

Porträtt / Speciella noteringar, Övrigt:

Gravplats med utgången gravrättstid.

Charlotta Persson är en av dem som har svarat på frågeformulär utsänt från Kyrkohistoriska Arkivet, Lunds universitet. Se dokument under Kyrkohistoriska Arkivet – Frågesvar.
Upprättat av Ingvar Nilsson 2009-10-22. Se följande sidor.

Kyrkohistoriska arkivet

Lunds universitet

Kyrkohistoriska Arkivet, Lunds universitet, ställde vid olika tidpunkter ett antal frågor (av tillgängligt material att döma upp till 33 stycken frågor) till (utvalda ?) personer i de olika socknarna. Frågornas lydelse har vi tyvärr ingen uppgift om, men av tillgängliga svar att döma har de rört sig om förhållanden angående kyrkliga seder och umgängesformer i hemmen speciellt vid de stora högtiderna. Kontakterna mellan präster och församlingsbor har också berörts.

Följande material utgör svar från några församlingsbor i Strövelstorps socken. Trots att frågorna saknas ger materialet en viss uppfattning om hur livet och levnadssättet i praktiken kunde se ut i Strövelstorp socken i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet.

Några av frågesvaren är mycket knapphändiga och säger egentligen ingenting. Jag har därför bara tagit med sådana svar som kan ge en tydlig bild av förhållandena.

De tillgängliga svaren i detta material är daterade 1949 och 1961. Materialet har erhållits från Bo Larsson, Strövelstorp, som i sin tur fått överta det från Ulla Bengtsson, Ängelholm. Ulla Bengtsson har tjänstgjort på Ängelholms bibliotek och under den tiden samlat på diverse urklipp rörande byarna runt Ängelholm .

Materialet har skannats av undertecknad Ingvar Nilsson.

Ängelholm 2009-10-23

Ingvar Nilsson
Polisgatan 3 vån 5
262 33 Ängelholm

Upptecknat 1949 av:

Charlotta Persson, hemmansägareänka. Född den 16 juli 1857 i Munka-Ljungby sn., Lunds stift. Därifrån flyttade hon vid 4 års ålder, då modern dog, och uppfostrades sedan i faderns hem i Vålinge sn. Efter konfirmationen i det närbelägna Farhult, kom hon till Strövelstorps sn. vid 17 års ålder och blev sedan gift där med en hemmansägare. Hennes fader var arbetare från Vålinge. Modern härstammade från ett lantbrukarehem i Munka-Ljungby. Fru Persson har de sista 75 åren varit bosatt i Strövelstorps sn., Lunds stift. Uppgifterna avse Strövelstorp.

1.

För de flesta var Bibeln, Psalmboken och Katekesen den huvudsakliga uppbyggelseläsningen i gammal tid. I fattigare hem hade man ej råd att hålla sig med flera - om ens så många - böcker. Av postillorna hade Luthers Kyrkopostilla och Huspostilla och Johan Arndts Sanna kristendom den största spridningen.

2.

Julen var för de gamle en stor högtid. Men den firades ändock alltid under stor enkelhet. Aldrig såg man i gammal tid någon julgran i hemmen. Jag har aldrig sett eller ens hört talas om att julhalm förekom i stugan denna kväll. Golvet var denna dag som alla andra dagar på året täckt med ett tunt lager sand. Det var först något senare man övergick till bruket av mattor. Belysningen var dålig och utgjordes av hemstöpta talgljus, som långtifrån voro av god kvalitet. Maten dukades fram på ett stort långbord med långbänkar och bordänsbänk. Både män och kvinnor sutto, medan de åt. Bordsbön lästes alltid högt av någon i familjen, både före och efter maten. Vi kvinnor hade alltid mycket att göra denna kväll liksom även tiden närmast före jul. Medan männen togo sig ledigt litet tidigare på eftermiddagen, fingo vi koka gröt, fisk och potatis. Arbetet skulle dock vara avslutat, när helgen ringdes in. Sedan bredde julens helgdagsstämning ut sig. På många ställen lästes julevangeliet högt denna kväll, och man sjöng gärna de gamla kära julpsalmerna. Hemma sjöng farfar alltid psalmen "Var hälsad, sköna morgonstund...." Ovanligt var det ej med skjutande både jul- och nyårsafton. Det nya året skulle alltid skjutas in. Julotta hölls tidigt juldagens morgon.

3.

I farfars hem i Vålinge, där jag blev uppfostrad efter mors död, lästes morgon- och aftonbön varje dag på året. Det var någon av de yngre i familjen, som då läste. Tyst bön förekom ej, och ej heller föll man därvid någonsin på knä. - Ibland när åskan blev för sträng, samlades man och läste i wallinska Psalmboken psalmen 'Herre, när din allmakts under...'

4. I äldre tid förfärdigade man alltid en särskild skjorta, vilken den döde skulle iföras. Senare inköpte man färdig klädsel. De fattige blevo förr alltid svepta i lakan. Innan den döde placerades i kistan, lades Psalmboken under hakan såsom stöd. Någon av den dödes tillhörigheter eller andra föremål lades ej ned i kistan. Den döde förvarades ända till begravningen i hemmet. Därför iordningställdes alltid ett särskilt likrum i boningshuset. Någon gång kunde man inreda sådant även i ett uthus. Rummet kläddes enkelt med lakan för fönstren och på väggarna. Något altare brukade ej iordningställas i rummet. Begravningarna höllos kanske mest på söndagarna men kunde även förekomma på vardagarna. Utfärdsandakt hölls alltid. Därvid hade kistan burits ut och placerats på likvagnen. Det var skolläraren, som i regel läste ut liket. Prästen var ej med vid detta tillfälle. Han var ofta ej heller med på begravningsgillet. Särskilt tal förekom ej, blott uppläsning av någon lämplig psalmvers. Speciell likvagn förekom. Vita s.k. likhanddukar användes för att bära kistan med. De voro antingen egna eller lånade från kyrkan. Prestaver har förekommit, allt vad jag kan minnas. Vid begravning på söndagarna före mässan hörde det till att alla i begravningståget skulle delta i den efterföljande högmässan. De sörjande reste sig som menigheten för övrigt vid textläsning etc. Det var sed att klockaren skulle möta sorgetåget vid kyrkogårdsgrinden, men han sjöng ej under vägen till graven. Jordfästningen skedde då för tiden alltid på kyrkogården.

5.

Det förekom ej med bordspsalmen eller bordsbön vid måltiden på kalasen, ej ens vid begravningsmiddagar. Prästen var ej med på dessa senare annat än mer i undantagsfall. I särskilt gudfruktiga hem bevarades dock seden att läsa för maten. Denna syssla utfördes då av värden.

6.

Jag tror, att folk i allmänhet hellre läste N.T. än G.T. De apokryfiska skrifterna läste man ej alls. Johannes Uppenbarelsebok intresserade man sig tämligen allmänt för och många sökte i den svaret på tidshändelserna.

7.

Några instrument till hjälp vid psalmsången i hemmen förekom det knappast. De voro i allmänhet för dyrbara för fattigt folk. På enstaka ställen bland mera förmöget folk fanns det psalmodikon. I kyrkan hade man orgel till hjälp vid psalmsången, så länge jag kan minnas.

8.

Ibland förekom i äldre tid förbön i kyrkan för svårt sjuka som begärt sådan. Så ovanligt var det ej att prästen blev kallad på sjukbesök. Det vidtogs inga särskilda anstalter med sjukrummet, såsom framsättande av ljus, blommor e.dyl. Andra maken var med hela tiden i sjukrummet. Men nattvarden brukade den sjuke ensam få del av. Benämningen sockentyg eller liknande benämning känner jag ej till.

9.

Dylikt förhör på Katekesen, då lysning uttogs, förekom ej någonsin här i min tid.

10.

Någon form av Kyndelsmässoaftonsfirande eller firande av andra nu försvunna helgdagsaftnar eller helgdagar förekom ej här under mina tidigare år.

11.

Nej, seden med gångsöndagar känner jag ej till. Var och en höll sig till den kyrka, dit han hörde.

12.

På de stora kyrkliga högtidsdagarna - böndagarna, långfredagen och i fastan - förekom ej annan klädsel än svart. Annat skulle ha ansetts rent av 'okristligt'. Till svart klädsel hade de gamla gummorna förr alltid vit hätta på stora högtidsdagar. Till midsommar bar man ljusare kläder.

13.

Endast de mycket gamle under min ungdom hade ännu kvar denna sed att niga eller buga sig, då Jesu namn nämndes i kyrkan under textläsningen. Jag kan ej säkert minnas, om de brukade resa sig, då Treenighetens namn nämndes. Under Välsignelsen stodo de upp.

14.

Folk brukade i min ungdom flitigare deltaga i söndagens högmässa än vad de göra nu för tiden. Naturligtvis kommo många enbart för kungörelsernas skull. Men för deras skull får man inte glömma, att det fanns många som kommo för att hämta undervisning och uppbyggelse. Från julottan förekom det aldrig någon kappkörning hem. Jag har aldrig varit med om att kyrkfolket hälsade de hemmavarande med "mässe i Guds namn". Någon gång kunde det hända att husbonden frågade sitt tjänstefolk efter ingångsord och ämne för prästens predikan. Men med tiden blev det mer och mer ovanligt. Många gamla läste hemma söndagens evangelium, Nohrborgs och Arndts postillor och sjöngo eller läste några psalmer dessutom.

15.

Husförhörens tid var slut på 1890-talet. Folket uppbådades rotevis genom tillkännagivande i kyrkan. I äldre tid höll man till på de olika gårdarna i tur och ordning, senare enbart i skolan. Blott en gång har jag själv varit med. Det var för prosten Olin i Strövelstorp. Vi samlades någon gång på senhösten ganska tidigt på förmiddagen. Klockaren var ej närvarande, och mantalsskrivning förekom ej vid tillfället i fråga. Prosten tog själv upp och ledde psalmsången. Deltagarna fingo både läsa innantill ur Bibeln och svara på frågor ur Katekesen. Endast enkelt folk deltog. Socknens herrskap var ej med. Någon avstängning från nattvardsdeltagande för okunniga förekom ej. Många kände husförhören som ett tvång och ville gärna bli kvitt dem. Andra funno dem intressanta och givande. Det där hade nog med begåvning och läggning att göra.

16.

Troligen förekom ingen lysning till äktenskap under fastan. Det rådde stillhet och allvar då. Nöjestillställningar och fester förekommo ej under denna tid. På långfredagen gick man ej gärna bort på besök. Den dagen ägnades åt kyrkobesök och sträng stillhet och allvar.

17.

Det var sed att alla gifta kvinnor, som fött barn, skulle 'gå i kyrke'. Detta skedde fyra veckor eller så efter barnets födelse. Barnet döptes under denna tid antingen hemma eller i kyrkan. Mest skedde det nog i kyrkan. Modern skulle under dessa veckor ej lämna hemmet utan stanna inne i stillhet. Vid kyrkotagningen, som aldrig skedde hemma, medföljde barnets gudmor som följekvinna. Några ceremonier, då de båda kvinnorna lämnade hemmet, förekom ej. Akten försiggick alltid omedelbart före högmässans begynnelse. Kyrkoväktaren satte då fram en pall i vapenhuset alldeles intill tröskeln, mitt i dörren. På denna pall knäböjde modern ute i vapenhuset, medan prästen stod innanför tröskeln i själva kyrkan och läste. Sedan skulle kyrkoherden fatta kvinnan vid handen och leda henne in i kyrkan. Så var det i äldre tid. Men kyrkoherde Bergström ändrade detta och förlade akten till altarringen. På 1890-talet deltog jag själv. Siste gången jag gick, fick jag gå fram till altaret och knäböja. Sen 1890-talet har jag ej sett seden med kyrkotagning. Något offer vid kyrkotagningen förekom ej. Ej heller medfördes karameller. När slutpsalmen begynt, skulle man lämna kyrkan och bege sig hem direkt. Jag tror, att kyrkotagningen blott var en gammal sed. Före min tid deltog alla gamla i detta bruk.

Utomäktenskapliga barnaföderskor fingo ej tillträde till nattvarden, förrän de stått kyrkoskrift. Detta tillgick så att modern i äldre tid fick stå i korskyrkan under hela gudstjänsten. Vid mitten av 1870-talet förlades akten till sakristian, där kyrkoherden skulle samtala med och förmana vederbörande till bättre vandel. Troligen förlades samtalet till efter gudstjänstens slut.

18.

Särskild sockensed i psalmvalet för olika högtidsdagar känner jag ej till. Sådan fanns nog knappast.

19.

Vigseln skedde i kyrkan. Det var finast så. Lysningen skulle alltid ha skett på nyet. Bruden hade svart klänning och vit slöja. Kronan var gjord av myrtenkvistar. Krons och krans fick ej bäras av dem som levat orent. Någon sed att de nygifta skulle visa sig för menigheten följande söndag fanns ej. Till nattvarden kunde de nygifta gå nästkommande gång, om de så önskade. Det var helt frivilligt och utan samband med sockensed.

20.

I gammal tid fanns det stodelning i kyrkan. Då fick man sig ett bänknummer anvisat tillsammans med någon annan familj och behöll detta nummer i 5 år. Bänkbytet skedde 1 söndagen i advent. Om jag ej minns fel, skulle de, som sutto längst fram, flytta längst bak, de övriga ett steg fram. Någon gång på 1890-talets mitt försvann denna stodelning. Sedan kunde man sitta var som helst i kyrkan. Men seden med manfolks- och kvinnfolkssida levde ännu kvar men uppluckrades efter hand mer och mer. Ibland kunde somliga bankar vara alldeles fullsatta. Om det ej fanns plats mer, kunde man obehindrat sätta sig någon annan stans. Särskilda bänkplatser för de fattiga känner jag ej till. Numera iakttagar man ej så noga manfolks- och kvinnfolkssida utan sitter som man tycker.

21.

Gudstjänstringningarna kallades blott för 'förste', 'andre' och 'samman', Prästaringning talades det aldrig om. På lördagarna i solnedgången ringdes 'Mårre-ringning'.

22.

Bland de gamle fanns det sådana som lyfte på mössan och nego, när de hörde klockorna ringa. Men de yngre gjorde ej så. Alla iakttago ej seden utan det var alldeles som de själva tyckte.

23.

Numera sker väl själaringningen klockan 10. Men i äldre tid var det tidigare, troligen redan klockan 9. Ringningen verkställdes, så snart anmälan om dödsfallet gjorts, om möjligt samma dag. Ännu en bit in på 1880-talet skulle man leja ett par tre grannar till ringningen. Senare anställdes ringare härför. För vuxna ringde man troligen c:a 30 minuter, för barn kortare, troligen 20 minuter eller mindre. Tre slag klämtades alltid efteråt. Ringarna skulle i äldre tid bjudas på kaffe i sorgehuset.

24.

De gamle läste ej någon bön vid själaringningen utom i min tidigare ungdom.

25.

På gamla kyrkogården fanns ej särskild ordning med gravplatserna. Gravöppningen verkställdes av dödgrävaren-ringaren. Men det var de manliga yngre begravningsgästernas sak att skotta igen graven omedelbart efter jordfästningen. Seden att efter prästen kasta en skovel mull över kistan förekom ej. Så snart likföljet kom i närheten av kyrkan, begynte begravningsringningen. - Självspillingar jordades i ett hörn på norr av kyrkogården. Troligen skedde det i kvällningen. För dem ringdes eller lästes ej någonting.

26.

Dö-psalmsbruket känner jag ej till något om.

27.

Jag har ej lagt märke till bruket av sådan vit duk under gudstjänsten här i kyrkan.

28.

De gamle gick två gånger årligen till nattvarden. Det var på framtiden och efterhösten (= våren och hösten). Söndagen innan skulle anmälan ske till klockaren. Man kunde också sända sin anmälan

med bud senare, om man var förhindrad på söndagen. Förr fastade alla noggrant. Numera gör man knappast så.

29.

Det har i äldre tid funnits väckelse här, som vid vissa tillfällen kunde bli ganska omfattande men utan att länge hålla sig kvar som sådan. Något närmare härom kan jag dock ej erinra mig.

30.

Dessa gammalläsare känner jag ej till från denna socken.

31.

Prästen som jag gick och läste för var kyrkoherde Wallengren i Farhult. Det var år 1871. Han fordrade ganska mycket men var alltid rättvis. Därför tyckte vi om honom. Hela vintern fingo vi gå från jul till påska. Lördagar voro vi fria, men alla övriga dagar fingo vi gå. Någon betalning förekom ej för undervisningen. Naturprodukter lämnades ej heller som ersättning. Undervisningen var förlagd till ena prästgårdslängan. Som läroböcker hade vi Katekes, Biblisk historia och Psalmboken. Konfirmationen hölls påskalördag. Som alltid vid konfirmation var kyrkan fullsatt av anhöriga och sockenbor. Både pojkar och flickor hade då svarta kläder. Någon bibel fick jag ej till konfirmationen. Påskdagen hölls nattvardsgång. Inbjudan till prästgården för konfirmander och anhöriga förekom aldrig på den tiden.

33.

Jag känner ej till någon tradition om handel vid kyrkan i gammal tid på söndagarna, ej heller avtal med sockenhantverkare, städjande av tjänstefolk eller utdelning av post på kyrkbacken.

Upptecknat hösten 1949 av amanuens



Henry Andersson

Villiamsvägen 20, L u n d.